

Cum să prinzi o cârțiță

Și să te regăsești

în natură

Traducere din engleză de
Florin Tudose

Ilustrații de
Joe McLaren

MARC **HAMER**

 Narator

POVEȘTI
REALE,
BINE
SCRISE

Cuprins

<i>prolog</i>	13
<i>zori de zi</i>	17
<i>cositul unei lunci</i>	23
<i>cârțițe de aur, cârțițe cu nasul în formă de stea și cârțițe celebre</i>	37
<i>mușuroaiele – plecarea de acasă</i>	45
<i>pământ</i>	53
<i>tuneluri și somn</i>	63
<i>a îmbătrâni și a merge</i>	77
<i>reproducerea</i>	89
<i>oxigen</i>	95
<i>gazul și trecutul mort</i>	105
<i>otrava și iarna</i>	115
<i>descurajări</i>	121
<i>capcane și stricăciuni</i>	129
<i>a găsi și a îngenunchea</i>	135

prolog

<i>a pune capcane și a pleca</i>	143
<i>a ucide</i>	151
<i>fortăreața și cămara cu râme</i>	157
<i>istoria vânătorii de cârțițe</i>	163
<i>viitorul</i>	173
<i>epilog</i>	179
<i>mulțumiri</i>	185

Eu sunt grădinar. Mi-am petrecut mulți ani din viață prin grădini și ferme prinzând cârțițe, dar am hotărât să renunț. Vânătoarea de cârțițe este o ocupație tradițională care mi-a oferit o viață bună, dar am îmbătrânit și am obosit să vânez, să pun capcane și să curm vieți; în plus, m-a învățat de-acum tot ce aveam de învățat.

Vânătorii de cârțițe și-au păzit dintotdeauna cât mai bine cunoștințele, ca să-și protejeze stilul de viață. Eu nu vreau ca tradiția asta să dispară, așa că, în cartea mea, voi povesti despre comportamentul cârțițelor și despre cum pot fi prinse, în caz că ar vrea cineva să treacă la treabă, dar și despre alte lucruri mai bune, cu care ați putea să vă ocupați timpul. Miezul acestei tradiții este însăși povestea cârțiței, dar și viața mea de vânător de cârțițe: cum a fost viața asta, drumul lung până la ea, ce a făcut din mine și de ce am decis, în cele din urmă, să mă opresc.

Decizia mea nu este lipsită de o stare conflictuală. Am iubit din suflet viața care mi-a fost dat s-o trăiesc. O viață care a încurajat pasiunea pentru natură, pentru frumusețea ei funcțională și energia vitală brută – ba chiar și pentru decăderea ei. A fost o viață de reflecție, care mi-a influențat viziunea despre lume în general și despre cum poate trăi un om în ea. Mi-a schimbat relația cu mine, cu

istoria personală și cu familia mea. Iată deci fragmente din viața mea și câte ceva din lucrurile care m-au determinat să devin vânător de cârțițe.

Fiecare poveste pare diferită, ceea ce se aplică și vieții mele. La 16 ani am plecat de acasă și am început să merg. Am mers aproximativ optsprezece luni, timp în care am trăit printre animale sălbatice și păsări, am dormit pe sub garduri vii, prin păduri sau pe malul râurilor. Voi încerca să relatez cât mai exact despre toate acestea, dar unele informații sunt neclare. Există multe lucruri pe care nu mi le amintesc. Uneori, cele două povești, a mea și a cârțiței, se amestecă prea mult ca să le mai pot discerne. Ecouri și reflexii. Dar dansul dintre aceste două povești neclare a devenit pentru mine un mod de viață simplu și frumos, care mi-a dat tot ce mi-aș fi dorit vreodată.

Mă întreb ce este adevărul, în timp ce îl urmăresc și mă joc cu el. Amintirile se arată rareori în ordine cronologică. Memoria băjbăie prin întuneric și, cu cât mă străduiesc mai tare să-mi amintesc, cu atât pare să se evapore în fața mea și să ia altă direcție. Imediat ce încep să examinez o poveste cu ceva mai mult decât o privire razantă, aceasta reacționează, se recompune și se modifică, ca într-un caleidoscop: culorile rămân aceleași, modelele diferă de fiecare dată câte puțin, detaliile se schimbă constant și, cu toate acestea, imaginea rămâne aceeași.

Toate momentele pe care mi le amintesc cu ușurință sunt foarte pozitive sau foarte negative, frânturi pe care le-am reținut doar pentru că au avut un oarecare impact emoțional ori s-au asociat cu ceva ce am văzut sau cu alte amintiri. Sunt ca un șirag de perle: perle care și-au pierdut strălucirea, închise într-un sertar de unde au fost scoase rareori. Când le privesc, văd că unele dintre ele lipsesc, iar viața e ca un fir de ață fără perle – și apoi, dintr-odată, le văd pe toate adunate într-un fel de nor, amestecate fără

nicio noimă. În situația asta, nu mai poți fi sigur de nimic, dar voi încerca totuși să deznod firul.

Adesea mă țin departe de tulburarea pe care o provoacă limbajul; doar privesc și mă bucur de ce văd. Alteori, cuvintele vin tăcute, cu picioarele lor de insecte. Unele încep imediat să-și facă un cuib, să dezvolte o temă – o crenguță aici, un muguraș dincolo –, iar eu le las. Îmi place să scriu puțin, mici frânturi despre lucrurile care zboară în jurul meu precum frunzele, fantomatice, împrăștiate aiurea și mereu gata să dispară dacă nu ești atent și nu le înșfăci repede. Mici amănunte cotidiene pe care le văd și pe care le pot reține integral în mintea mea. Ca amintirile și cioburile ceramice pe care le găsesc în mușuroaiele cârțițelor. Aici – plutind alături, uneori amestecându-se printre amănuntele simple, dar adesea bizare ale vânătorii de cârțițe – am adunat aceste fragmente, uneori brute, alteori mai șlefuite, scrise de cele mai multe ori chiar în timp ce hoinăream pe câmpuri, cu desaga de capcane pe umăr.

A spune toată povestea vieții unei cârțițe e imposibil. Pentru că e o viață petrecută în întuneric, a cărei desfășurare e alcătuită din mituri și din câteva observații comunicate de la om la om și filtrate prin perspectiva fiecăruia. La fel ca noi, cârțițele sunt creaturi profund misterioase, din adevărul cărora nu vom afla niciodată mai mult de câteva frânturi.

Pentru mine nu e important cum sunt lucrurile, ci cum par ele să fie. Cred că natura lucrurilor nu poate fi cunoscută. Nu-mi place deloc închisoarea faptelor seci. Faptele nu te eliberează, ci te limitează la o perspectivă definitivă a realității. Singurul adevăr la care avem acces e aici, aici și aici, în cele trei secunde anterioare reconstrucției. Îmi doresc mult să uit. Uitarea e libertate și iertare, dar, mai mult decât orice altceva, este procesul prin care mă scufund în prezent.

Aș putea să-mi spun povestea din rolul răufăcătorului, al eroului, al spectatorului inocent sau al agentului provocator și, de fiecare dată, aș dezvălui o nouă formă a „adevărului”. Care e valoarea unui adevăr ce poate îmbrăca o infinitate de forme? Între adevăr și onestitate există o diferență, așa că eu vreau să spun una dintre milioanele de povești oneste pe care le-aș putea spune și care ar fi suficient de consistente încât să le numim „adevărate”. Una dintre poveștile care m-au adus în punctul în care am îngenuncheat într-o zi de decembrie, în mijlocul unui câmp mocirlos, cu corpul unei cârțițe moarte în mână, și în care am decis că nu mai vreau să ucid.

Cum să prinzi o cârțiță și să te regăsești în natură. Scrisă în sezonul în care se prind cârțițele, nu despre cum sunt prinse acestea. Cred că singura certitudine pe care v-o pot oferi în legătură cu această carte este că, la final, veți ști mai multe despre cârțițe.

zori de zi

Stau așezat la masa din bucătărie și scriu. O gărgăriță urcă încet pe piciorul meu. Când mă întorc de la muncă, mi se întâmplă să aduc acasă, din greșală, tot felul de vietăți. Gândaci, păianjeni, câteodată un greiere, care a nimerit cumva sub gulerul hainei, și multe furnici, ascunse în pliurile salopetei de lucru sau aterizate în bocanci.

Gărgărița de pe piciorul meu încearcă să-și desfacă aripile. Carapacea roșie se deschide și scoate la iveală aripile negre ca de muscă –, însă cea dreaptă e ruptă, îndoită și nu se îndreaptă. Gărgărița încearcă de trei-patru ori să o strângă cu grijă și să o desfacă din nou. Ar vrea să plece. Poate că eu am rănit-o, nu-mi dau seama. E foarte ușor să rănești ființele discrete și fragile fără să realizezi, să le zdrobești sau să le mutilezi fără să bagi de seamă.

Ieri, în timp ce strângem frunzele căzute, un sturz venea în urma mea, ospătându-se cu gândacii și râmele aduse la suprafață de greblă. Le-am scos din pământ; au fost mâncate; sturzul s-a îndestulat. Există răni și există cicatrici care dor din când în când, chiar dacă s-au vindecat. Orice pas facem pe acest pământ, oricât de mărunț, are consecințe și, de fiecare dată când ajung seara acasă, îmi curăț de sub unghii amestecul acela de naștere, sex, moarte și decădere și încerc să-l îndepărtez.

Mai ușor ar fi să nu gândesc.

Palmele mele sunt murdare în fiecare zi, pentru că plantez semințe și smulg buruieni. Mă joc cu haosul și-l provoc, ca lucrurile să fie mai interesante; plantez un strat de flori roșii sau de flori albe; uneori, haosul ne pare frumos și-l îmbrățișăm, alteori, când ne pare prea tulburător, îl distrugem. Distrugerea cărțițelor și a haosului lor aparent e una dintre indeletnicirile sezoniere previzibile de la un an la altul.

Timpul e punctat de cicluri ritmice, pe care nu le poți ocoli: cositul săptămânal al ierbii; ajustarea anuală a tufelor de trandafiri; tunsul glicinei de trei ori pe an, tăiatul gardului viu de dafin o dată pe an, în august; culesul merelor toamna, când fructele îmi spun că sunt pregătite; așteptarea primului îngheț, după care urmează toaletarea pomilor fructiferi; săpatul și depozitarea daliilor după primele două înghețuri și replantarea lor după ce am scăpat de riscul de îngheț. Pregătirea compostului, a răzoarelor, alegerea plantelor și achiziționarea semințelor în iarnă. Plantarea, plivitul și curățatul plantelor anuale, bienale și perene, prinderea cărțițelor iarna și la începutul primăverii.

Anul e definit și celebrat în patru părți, după cele două solstiții și echinocții, reperate esențiale ale curgerii anului pentru oricine trăiește în echilibru cu natura. Acestea sunt momentele de început ale celor patru anotimpuri. Ritmurile, ciclurile lungi și cele scurte se întrepătrund, după cum dictează vremea mereu schimbătoare, lumina zilei și temperatura. Fiecare dintre cele patru puncte marchează finalul unui ciclu și debutul următorului. În fiecare toamnă strâng frunzele roșii de sub același arțar și le adaug în același morman, care se va transforma în compost. Doar că, evident, nu sunt exact aceleași frunze, același copac sau aceeași movilă de compost de anul trecut.

Cărțițele pe care le prind în aceleași tuneluri nu sunt cărțițele pe care le-am prins anul trecut.

Aceste cicluri amestecate și suprapuse nu fac decât să mă conducă de fiecare dată către mine însumi, către ce pot găsi în mine, într-un moment sau altul. Eu pot doar să reflectez. Peggy, soția mea, pleacă adesea de acasă cu munca ei, copiii sunt mari și trăiesc vieți independente, la casele lor, așa că se întâmplă adesea să petrec mai multe zile la rând fără să văd nicio ființă umană – uneori două, trei, patru zile la rând –, timp în care nu pot să rostesc cu voce tare cuvintele. Dar am pisica.

Sunt rece precum un păianjen în dimineața asta. Afară e încă beznă. Poate că sunt prea bătrân pentru ore atât de matinale, dar eu și odihna nu ne mai iubim. Am pierdut-o definitiv. Îi respinge pe bătrânii ca mine. Internetul spune că sunt de vină otrăvurile chimice din atmosferă, care mi-au calcifiat glanda pineală. Așa stau lucrurile, spune internetul. Mercur, calciu, fluor. Aflu că trebuie să consum mai multe chimicale pentru a mă detoxifica. Mai mult turmeric.

Visele neterminate intervin în viața mea semiconștientă, sunt pierdut în tuneluri, singur și urmărit; mă întind pe jos, rece ca o broască. Mă chinui să respir pe nările infundate (sunt alergic la ceva din interior) și urmăresc îndelung cum se subțiază întunericul, cum se sparge bezna în fragmente și puncte microscopice gri, care plutesc prin aer, eterice, înainte de ivirea zorilor, înainte de răsăritul soarelui. Mă dor mușchii și sunt lipsiți de vlagă – ieri am muncit toată ziua, iar aseară am băut whisky. Mă gândesc să trag păturile de pe mine. Mă retrag pentru o clipă în căldura patului, după care sar din el. Tranziția lentă a ochiului, de

la monocrom la culoare. Văd cum se întâmplă. Lumea e lipsită de culoare până la ivirea zorilor.

Când apar primele pete de roz în aerul cenușiu, încep să mă gândesc la cafea și ideea asta mă ridică din pat. În timp ce bolborosește cafeaua în ibric, iau în brațe pisica, care mirolăie după atenție, și împărtășim un moment de tandrețe până găesc un post de radio care să nu-mi verse în urechi știri insuportabile sau muzică stridentă. De-a lungul timpului am avut nenumărate pisici; practic n-am trăit fără pisică în ultimii 30 de ani, de când eu și Peggy suntem împreună. Am devenit un cuplu și ne-am luat o pisică. Cea de-acum, Mimi, e o grăsună senzuală, căreia îi place să mi se tupileze în poală, în timp ce o mângâi.

Beau aproape toată cafeaua – mă simt rău, poate că sunt alergic și la cafea. La Radio 4 Extra este o comedie despre necazurile unei familii care nu a cunoscut vreodată frica sau foamea.

De-acum e aproape lumină. Noaptea ține mai mult decât ziua, e frig, e decembrie. Vântul face frunzele uscate să foșneacă. Aș putea să stau cu Peggy și pisica, să facem focul și să admirăm spectacolul trecerii zilei, dar sunt ispitit să ies, ca întotdeauna. Nu sunt omul care să stea în casă și afară e muncă cât cuprinde: capcane de așezat, capcane de verificat.

4 a.m.

M-am trezit într-o cameră rece și întunecoasă
sufocat de un coșmar
în care nu puteam să respir

departe de noi
ca un om fără casă, dar luminos
capul meu se odihnește pe perna albă
o cochilie plină de nisip
care inspiră și expiră
zgomotos
prin camere înfundate

înece

În 2 ore va porni căldura
În 4 ore apare soarele
În 5 ore se trezește Peggy

privesc pe fereastră la pădurea subțiată de iarnă
în care cele îngropate rămân îngropate
până se va umple pământul
până vor ajunge cu casele și aici
și încă simt că mă înece

Mai întâi un clic, apoi un bum
așa pornește centrala
două ore de întuneric au zburat într-o clipă
am privit stelele
reci și distanțe, dar mereu acolo
să fi adormit din nou?
Nu sunt sigur

din noaptea limpede și instelată apare nepoftit
răsăritul
se târaie peste Rockwood
pe sub cele câteva acoperișuri înghețate
printre crengile goale ale pădurii
oamenii fac ochi
își curăță mașinile
ciorile se cocoată în copaci
să-ntâmpine căldura soarelui
iar eu mă chinui să respir

Peggy se foieste
și capul ei cade pe umărul meu
greu și cald
afară scandalul e în desfășurare
ciorile se adună într-un frasin golaș

cărăbușii căraie
corbii croncâne
râul din apropiere
își vede încă neinghețat de curgerea lui
iar respirația răncedă, de dimineață a lui Peggy
decisă și profundă
mă aduce înapoi în confortul păturii și-al pernei

și curgerea, mă gândesc la curgere
încerc să nu mă înec

lumina se strecoară cu intermitențe în încăpere
Peggy își deschide ochii lipiți de somn
întoarsă de la vântătoarea șoarecilor de pădure
de pe câmpurile înghețate
pisica înfrigurată își freacă blana rece
de picioarele mele desculțe.

cositul unei lunci

Vânătorii de cârțițe își fac publicitate prin broșuri și site-uri. Îți explică cum cârțițele de pe pistele aeroporturilor pot provoca avioanelor probleme grave la aterizare și că tunelurile pe care le sapă se pot prăbuși sub greutatea unui cal în galop, aruncându-l pe călăreț din șa. Caii din padocuri își pot rupe picioarele dacă se întâmplă să calce peste tunelurile subrede, situație în care trebuie împușcați. Un grup de cârțițe poate umple o suprafață mare de teren arabil cu mușuroaie; acestea sunt acoperite rapid de buruieni, astfel reducându-se suprafața cultivată și, implicit, recolta. Nici pășune nu mai poți face pe pământul respectiv, iar fermierii suportă pierderi financiare. Cârțițele fac și mai multe cârțițe, care se mută pe următorul câmp, stricând alte culturi și pășuni.

Mușuroaiele strică și dinții utilajelor de cules grânele. Amestecat cu grăunțe, pământul mușuroaielor le defec-tează, iar acestea devin bune de nimic. Ajuns accidental în silozurile cu nutreț, poate infesta vacile cu listeria, ceea ce va face ca laptele acestora să nu mai poată fi consumat de oameni. Pentru toate aceste motive, fermierii au renunțat la o parte din profiturile lor pentru a plăti vânătorii de cârțițe. O decizie înțeleaptă din punct de vedere financiar, de mai multe sute de ani. Doar că lucrurile se schimbă în